

Примерен коментар
за държавен изпит по старогръцки език на откъс от „Алкестида” на
Еврипид

Изработен от Кристина Георгиева и Ивана Добчева в курса по старогръцки език и автори през уч. 2006- 2007 г. с преподавател доц. Мирена Славова.

Еврипид, Алкестида, стих 553 – 560:

Но, ако отпратя от дома си и от моя град вече дошлия
гостенин, щеше ли да ме похвалиш повече?

Наистина не мога да съм по-негостоприемен, след като не може да ми
се случи по-малко нещастие.

А самият аз случвам на чудесен домакин винаги, когато отивам в сухия
Аргос.

Преводът е направен според изданието на M. A. Bayfield, New York, 1957, като са ползвани и Scholia in Euripidem, Berolini, 1966. Разглежданият откъс е част от разговор между Адмет и хора в четвъртия епизод на трагедията след смъртта на Алкестида и пристигането на Херакъл.

Еврипид е роден през 476 г.пр.Хр. и умира през 406 г.пр.Хр. Като трагедиен поет участва 22 пъти в трагедийни състезания, но печели първото място само четири пъти, което показва, че приживе не е бил особено обичан автор. Но през елинистическата епоха трагедии му са много популярни и може би на тази известност дължим запазването на 17 негови произведения, най-многобройни в сравнение с другите двама трагици. Трагедията „Алкестида” е написана през 438 г.пр.Хр. От коментаторите тя е определена като „по-комична” трагедия заради щастливия си край. Езикът ѝ показва редица поетически особености, характерни за трагическия стил, чийто образец е епическият език: неологизми на -μα, двусъставни прилагателни, епически глаголни и местоименни форми. Повлиян от тенденциите в развитието на следкласическия гръцки, езикът на Еврипид със своята разбираемост (срв. например неологизмите) и близост до разговорния стил, го превръща в особено популярен драматург през елинистическата епоха, който хвърля мост към Новата комедия и римската трагедия в лицето на Сенека.

Сюжетът на трагедията е изграден върху мита за тесалийския цар Адмет, който обидил Артемида, като не ѝ принесъл жертва по време на сватбата си. За наказание открил спалнята си пълна със змии, предвестник на скорошната му смърт. Благодарен за оказано в двореца гостоприемство, бог Аполон измолва от мойрите да го пощадят в часа на смъртта му, ако някой друг смъртен го замени в подземното царство. От всичките му роднини единствено Алкестида се жертва вместо него, Херакъл обаче я връща обратно от подземното царство и я предава на Адмет. Някои изследователи виждат в този мотив характерния за културен герой като Херакъл *κατάβασις* - слизване в подземния свят и преборване на смъртта. На този момент в трагедията обаче не се обръща внимание, тъй като за автора е важен преди всичко образът на Адмет, който постепенно се разкрива в хода на действието. Първоначално той е представен като мекушав и лишен от мъжество да посрещне жребия си човек. Той приема доброволната смърт на съпругата си далеч от мисълта, че би могъл да се подчини на определената му от Артемида участ и да я спаси. Зрителят осъзнава явното противоречие с епическия идеал, според който всеки се подчинява на съдбата си и не изпитва страх от смъртта, но от друга страна добре знае, че Адмет постъпва така, подчинен на волята на един друг бог, Аполон. Дали в тази трагедия рационалистът Еврипид не иска да покаже Адмет не толкова и само като човек, заслужено страдащ заради незачитането на Артемида, колкото по-скоро като нещастна жертва на приумиците и действията на боговете в лицето на Аполон? Необичайната развръзка на действието, в която един полусмъртен-полубог в лицето на Херакъл възстановява статуквото на първоначално благополучие и реабилитира Божественото оставят възможност за различни отговори. Така Адмет не е представен като висок образ със сбор от традиционни качества, а по-скоро като реален персонаж, близък до зрителите. Такъв образ напълно отговаря на схващането на Аристотел за трагическия герой в 13. глава на „Поетическото изкуство“. Трагическият герой не трябва да бъде нито прекалено морален, нито прекалено покварен, нито да страда напълно незаслужено.

Адмет не е лишен от недостатъци, нито е изцяло неморален. От една страна, той страда прекомерно за Алкестида, но не се осмелява да приеме собствената си смърт и дори си позволява да обвини баща си, без да зачита авторитета и възрастта му, задето не го е земенил в смъртта. Но когато Херакъл пристига в дома му, Адмет го приема и се опитва да скрие нещастията си от госта, за да не наруши обичая на

гостоприемството. В разглеждания пасаж той изтъква аргументите си затова пред хора. Най-напред, той добре знае, че нито един жител на Фера не би одобрил такава проява на негостоприемство, което не подобава на човек от благородно потекло и не се вписва в традиционния модел на поведение. На второ място той изтъква нелогичността на подобно поведение – грубостта и незначителността на госта с нищо не биха облекчили голямото страдание по загубата на Алкестида. И най-сетне – той вече е бил приеман по всички закони на гостоприемството в дома на Херакъл в Аргос и проява на неуважение от негова страна би нарушила елементарните принципи на взаимна обвързаност и приятелство.

От стилистична и лексикална гледна точка откъсът показва следните, характерни за ямбическите партии особености:

Σφε αὐτῶν

ἐχθρόξενος, 2

Δῆμος – οἶκος

Κακοῖσιν – епическо окончание за дателен падеж в множествено число

” Ἀργούς διψίαν – епически епитет на Аргос

Този момент в трагедията добавя нови щрихи към образа на Адмет, който оттук нататък е представен като човек, осъзнал истинското нещастие на самотата и непредвидимите обрати на съдбата, който печели симпатиите на публиката.